

Nota van Antwoord zienswijzen wijziging winningsplan
voor Opeinde-Zuid en Middelburen

Versie 31 augustus 2018

Kenmerk 18125533

<i>1</i>			<i>Planmatig beheer</i>
1a	0004, 0005	Zienswijze	Indiener stelt dat Vermilion veel concreter moet worden over welke gaswinningsmethodieken toegepast gaan worden. Ook de te verwachten overlast, geluid, verkeer etc. dient aangegeven te worden. Hydraulische stimulatie met zeer giftige stoffen dient uitgesloten te worden.
		Antwoord	Zaken als geluid en verkeer worden niet in het winningsplan, maar in de omgevingsvergunning voor de winningslocatie geregeld. Zie de omgevingsvergunning kenmerk ETM/EM 12017467, d.d. 17 december 2012) en de milieuneutrale wijziging (kenmerk DGETM-EO/17187430, d.d. 22 november 2017). SodM ziet toe op de naleving van de voorschriften uit deze vergunningen. De wijze van winning is voldoende duidelijk omschreven in het winningsplan (pagina 6). Zoals Vermilion zelf al stelt in het winningsplan (pagina 26) wordt hydraulische stimulatie van het reservoir niet verwacht, omdat de doorlatendheid van het gesteente voldoende is. Wanneer Vermilion voornemens is hydraulische stimulatie toe te passen in het gasveld Opeinde-Zuid en Middelburen, dan kan de gaswinning niet worden voortgezet op basis van dit winningsplan, maar moet een gewijzigd winningsplan ingediend worden waarover dan opnieuw besluitvorming moet plaatsvinden door de minister. Hiervoor zal dan wederom advies worden ingewonnen bij SodM, de Tcbb, de decentrale overheden.
1b	0004	Zienswijze	Indiener stelt dat productiecijfers van omringende gaslocaties niet zijn meegenomen in het Vermilion ontwerp-instemmingsplan.
		Antwoord	Het winningsplan heeft betrekking op de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen. Gasvelden in de omgeving maken geen onderdeel uit van dit plan. Voor de berekening van de bodemdaling zijn omringende velden in het Leeuwarden-Oost gebied wel meegenomen, omdat de dalingskommen overlappen.
		Conclusie	Bovenstaande zienswijzen over planmatig beheer geven geen aanleiding om het instemmingsbesluit Opeinde-Zuid en Middelburen te wijzigen.
<i>2</i>			<i>Bodemdaling</i>
2a	0004, 0005	Zienswijze	Indiener stelt dat op tientallen punten waterpas-metingen plaatsvinden in de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen die om de ongeveer vijf jaren gemeten worden. Dit zijn technieken van 50 jaren geleden. Naast waterpassing zijn radar satellietmetingen (InSAR) nodig. Door ontwikkeling van speciale rekenmethodieken in samenwerking met TU Delft is deze methode in staat om van een begroeid, schaars bewoond gebied, waarin relatief weinig meetpunten voor een reflectie van het radarsignaal aanwezig zijn, toch een op millimeters nauwkeurige meting te doen in een groot. Omgekeerde bewijslast bij schade is helaas niet van toepassing in onze regio. Dan wordt het een

			vereiste dat de bodembeweging ieder kwartaal met de InSAR methode veel nauwkeuriger vastgelegd gaat worden en dat deze informatie beschikbaar komt voor alle betrokkenen.
		Antwoord	<p>In artikel 30 van het Mbb is opgenomen dat de uitvoerder metingen verricht naar bodembeweging ten gevolge van het winnen van delfstoffen. De metingen dienen te worden uitgevoerd volgens een meetplan. De meetplannen Leeuwarden-Oost en Oostereinde, waarvan de velden Opeinde-Zuid en Middelburen onderdeel uitmaken, is gepubliceerd op www.nlog.nl (via het tabblad mijnbouweffecten/bodemdaling/geodetische meetregisters en GPS metingen). De tijdstippen waarop de metingen worden verricht, de plaatsen waar gemeten wordt en de meetmethoden zijn vastgelegd in het meetplan. De wijziging van het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen geeft geen aanleiding tot wijziging van het meetplan.</p> <p>Vermilion heeft onlangs een rapport en persbericht uitgestuurd dat bodemdaling verloopt volgens hun voorspellingen. De resultaten van de bodemdalingmetingen voor de velden Opeinde-Zuid en Middelburen komen overeen met de voorspellingen.</p> <p>Voor meer informatie over het rapport de verwijst de minister naar de site van Vermilion: https://www.vermilionenergy.nl/files/pdf/Bodemdaling_Vermilion_Drenthe_Friesland.pdf</p> <p>De metingen van de bodemdaling tot dusver geven aan dat sprake is van een geringe bodemdaling die gelijkmatig plaatsvindt over een langere periode. Voor de komende productieperiode zijn de verwachtingen niet gewijzigd. Daarbij worden de risico's voor schade aan bouwwerken klein geacht. Bij een dergelijke geringe bodemdaling kan naar het oordeel van de minister worden volstaan met het uitvoeren van metingen conform het meetplan. Er kan weliswaar gemeten worden via InSAR. InSAR meet maaiveldsdaling. Die metingen zeggen niets over de oorzaak van de daling. Satellietmetingen acht de minister geen meerwaarde op te leveren. De minister merkt op dat metingen ieder kwartaal geen zin hebben omdat het bodemdalingsproces heel langzaam verloopt</p>
		Conclusie	Bovenstaande zienswijzen over bodemdaling geven geen aanleiding om het instemmingsbesluit Opeinde-Zuid en Middelburen te wijzigen.
3			<i>Bodemtrillingen</i>
3a	0004, 0005	Zienswijze	Indiener stelt dat door gaswinning veroorzaakte aardbevingen op een geringe diepte plaatsvinden waardoor de schade veel hoger uitvalt dan van tevoren voorspeld. Vanuit de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen zijn al twee aardbevingen door het KNMI geregistreerd. Deze komen in geen enkele rapportage voor. Seismische monitoren zijn alleen aanwezig op de grens van de provincies Groningen en Friesland en bij het gasveld Harlingen staan er maar liefst drie. In het midden en zuiden van Friesland zijn dus geen seismische monitoren aanwezig. Dit betekent dat lichtere

			aardbevingen in het geheel niet geregistreerd worden, terwijl deze juist de voorbode kunnen zijn van veel zwaardere aardbevingen. Tevens wordt de locatie van de aardbeving minder nauwkeurig bepaald, doordat er te weinig seismische monitoren aanwezig zijn. Omgekeerde bewijslast is helaas niet van toepassing in onze regio. Het wordt dus voor de burger veel moeilijker om aardbevingsschade aan te tonen en schade te verhalen.
		Antwoord	<p>In het gebied boven en rond de voorkomens Opeinde-Zuid en Middelburen hebben geen bodemtrillingen door gasproductie uit deze voorkomens plaatsgevonden. De beving met een magnitude van 1,8 (14 februari 2003) ten noordoosten van de voorkomens Opeinde-Zuid en Middelburen wordt toegerekend aan productie uit het gasvoorkomen Ureterp. De beving met een magnitude van 1,0 (22-4-1999) vond plaats rond het gasveld Ureterp, ten oosten van het gasveld Opeinde-Zuid.</p> <p>Het KNMI-netwerk is een landsdekkend netwerk dat bodemtrillingen registreert vanaf een magnitude van 1,5. In de omgeving van Opeinde-Zuid en Middelburen worden bodemtrillingen vanaf een magnitude van 0,5 geregistreerd. (Bron: KNMI: Seismische detectie-stations en detectie-drempel-magnitude)</p> <p>De minister concludeert dat het KNMI netwerk voldoende geëquipeerd is om een eventuele bodemtrilling ten gevolge van de gaswinning in Opeinde-Zuid en Middelburen te meten en lokaliseren en zal daarom de zienswijze niet overnemen. De minister merkt op dat Vermillion bezig is het KNMI-meetnet uit te breiden in 2018, onder meer met een station in dit gebied.</p>
		Conclusie	Bovenstaande zienswijzen over bodemtrillingen geven geen aanleiding om het instemmingsbesluit Opeinde-Zuid en Middelburen te wijzigen.

4			<i>Schade door bodembeweging</i>
4a	0001	Zienswijze	Indiener stelt dat de ervaringen in Groningen duidelijk hebben gemaakt dat diverse voorspellingen dat gaswinning geen gevaar oplevert, geen knip voor de neus waard zijn.
		Antwoord	<p>De effecten van de gaswinning uit de kleine velden (bodemdaling en bodemtrilling) zijn wezenlijk anders en vele malen minder ernstig dan die bij de gaswinning uit het Groningenveld. . Voorspellingen over bodembeweging worden gedaan op basis van fysische wetmatigheden die de werkelijkheid goed benaderen. Daarbij wordt altijd naar het maximale mogelijke effect gekeken (verwachting plus de onzekerheid). Het vóórkomen van bodembeweging wordt op basis van een meetplan gemonitord zodat afwijkend gedrag vroegtijdig kan worden gesignaleerd en zo nodig maatregelen kunnen worden genomen.</p> <p>De minister concludeert, op basis van het advies van SodM en TNO, dat de kans op schade klein is en dat geen extra voorschriften hoeven worden gesteld.</p>

4b	0001	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat de ervaringen in Groningen duidelijk maken dat de overheid niet bereid is om verantwoordelijkheid te nemen ten aanzien van eventuele gevolgschade of de burger te vrijwaren voor eventuele gevolgschade.</p>
		Antwoord	<p>De minister begrijpt de zorgen over de gevolgen van de gaswinning die bewoners hebben als gevolg van de situatie in Groningen. De afgelopen jaren heeft de minister dan ook diverse maatregelen genomen om burgers bij te staan in geval van schade. Vermilion heeft op basis van de Mijnbouwwet een zorgplicht ten aanzien van de uitvoering van zijn mijnbouwactiviteiten en moet maatregelen nemen om mijnbouwschade en onveilige situaties te voorkomen. Omwonenden die toch denken schade te hebben door bodembeweging als gevolg van de gaswinning van Vermilion, kunnen hun schadeclaim indienen bij Vermilion. De schadeprocedure van Vermilion kunt u vinden op de website (https://www.vermilionenergy.nl/onze-verantwoordelijkheid/vermilion-en-schade-door-aardgaswinning/schade-melden.cfm).</p> <p>Mocht een burger of bedrijf vermoeden dat schade aan een bouwwerk door mijnbouwactiviteiten aan de orde is en niet precies weten hoe of bij welke mijnbouwonderneming dit aanhangig gemaakt kan worden, dan kan dit vanaf 1 januari 2017 worden gemeld bij het Landelijk Loket Mijnbouwschade. Bij de gaswinning Opeinde-Zuid en Middelburen zal het Landelijk Loket Mijnbouwschade de melder doorverwijzen naar Vermilion en de schadeprocedure van Vermilion. Het Landelijk Loket Mijnbouwschade begeleidt de melder en kan ervoor zorgdragen dat een instantie (zoals de Tcbb) een uitspraak doet over de oorzaak van de schade. De gemeente is niet betrokken bij het toekennen of vergoeden van schade door de gaswinning.</p> <p>Als een oorzakelijk verband tussen de schade en de gaswinning van Vermilion wordt vastgesteld, dan moet Vermilion deze schade vergoeden (artikel 6:177 van het Burgerlijk Wetboek). Zou Vermilion hier niet (meer) toe in staat zijn, dan vindt vergoeding plaats uit het Waarborgfonds mijnbouwschade. Omdat deze verplichtingen direct voortvloeien uit de wet, hoeft hierover geen voorschrift te worden opgenomen in dit instemmingsbesluit.</p> <p>Op 21 september 2017 heeft de minister de Tcbb verzocht de mogelijkheden te verkennen voor een uniforme en onafhankelijke wijze van beoordeling en afhandeling van mijnbouwschades in Nederland. Op 28 februari 2018 heeft de minister het desbetreffende Tcbb-advies ontvangen.</p> <p>Voor de gaswinning uit de kleine velden adviseert de Tcbb dat voor de afhandeling van mijnbouwschades via een gebiedsarrangement voorzien moet worden in een basisvoorziening voor een snelle, efficiënte afhandeling van kleine schades. Op basis van dit advies van de Tcbb gaat de minister aan de slag om te komen tot een landelijke en onafhankelijke afhandeling van</p>

			mijnbouwschades. (Kamerstukken II, 2017-18, 32849, nr. 132). Wanneer de nieuwe wijze van afhandeling van schade voor de kleine velden gereed is, zal het te zijner tijd ook van toepassing zijn op Opeinde-Zuid en Middelburen.
4c	0002	Zienswijze	Indiener stelt dat hij de effecten van mijnbouw direct voelt. Indiener is van mening dat er duidelijk inzicht moet komen wat de werkelijke risico's zijn. Ook moet er een duidelijk monitoring systeem zijn aanlopende en gedurende de winning op basis van een nulmeting en een duidelijke schaderegeling mocht dat ondanks alle zorgvuldigheid van toepassing blijken te zijn.
		Antwoord	<p>Het winningsplan geeft inzicht in de risico's. Voor het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen zijn de technische berekeningen van Vermilion geverifieerd door SodM (Staatstoezicht op de Mijnen) en TNO, en zij concluderen dat de risicobeoordelingen correct zijn onderbouwd. De minister concludeert, op basis van het advies van SodM en TNO, dat de kans op schade beperkt is en dat geen extra voorschriften hoeven worden gesteld.</p> <p>SodM en Tcbb concluderen in hun advies dat de nadelige gevolgen van bodemtrilling beperkt zullen zijn. Monitoring van seismische activiteit via het bestaande monitoring netwerk van het KNMI is daarom voldoende.</p> <p>Gelet op de indeling van de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen in de seismische risicocategorie I en een te verwachten maximale bodemdaling van 2 cm is er geen inhoudelijke aanleiding tot het voorschrijven van een representatieve opname van de bouwkundige staat (nulmeting). De minister kan zich echter voorstellen dat om eventuele toekomstige schade aan bouwwerken beter te kunnen aantonen, het nodig kan zijn om een opname van de bouwkundige staat voorhanden te hebben. Om die reden is in artikel 2 van het instemmingsbesluit een opname van de bouwkundige staat van een representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken voorgeschreven.</p> <p>Voor de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b.</p>
4d	0003	Zienswijze	<p>Indiener vindt het wenselijk dat in de plannen voor gaswinning uit de velden Opeinde-Zuid en Middelburen wordt voorzien in een sluitende schadeloosstellingsregeling met als uitgangspunten dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de Staat der Nederlanden, als belangrijke belanghebbende in financiële en maatschappelijke zin, zich garant stelt voor vergoeding van eventuele schade als gevolg van de gaswinning; • Dat daarbij de bewijslast bij de gasproducent ligt. dat wil zeggen dat de gasproducent moet bewijzen dat een schade niet door de gaswinning komt.
		Antwoord	Met betrekking tot schade door gaswinning gerelateerde bodembeweging is de minister van mening dat voldoende is aangetoond dat de kans op significante schade door bodemtrillingen of

			<p>bodemdaling zeer klein is. Als een oorzakelijk verband tussen de schade en de gaswinning van Vermilion wordt vastgesteld, dan moet Vermilion deze schade vergoeden (artikel 6:177 van het Burgerlijk Wetboek). Zou Vermilion hier niet (meer) toe in staat zijn, dan vindt vergoeding plaats uit het Waarborgfonds mijnbouwschade. Gelet hierop ziet de minister geen aanleiding voor een door de indiener gewenste garantstelling.</p> <p>Voor omwonenden van het Groningen gasveld geldt de omgekeerde bewijslast. Voor zover het de Groningse situatie betreft, zijn de omvang van het aantal schadegevallen en de gelijksoortigheid ervan een argument om een bewijsvermoeden in te voeren (Kamerstuk II 2015/2016, 34348, nr. 6). Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat omkering van bewijslast alleen bij wet kan worden geregeld en niet door middel van een vergunningvoorschrift.</p> <p>Voor verdere toelichting op de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b.</p>
4e	0004, 0005	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat Vermilion zich verplicht om alle mogelijke schade, opgetreden aan openbare infrastructuur of bouwwerken door bodembeweging en aan natuur en milieu in het geval zich een trilling voordoet, te vergoeden. Wat gebeurt er als Vermilion hier niet toe in staat is?</p>
		Antwoord	<p>Voor de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b.</p> <p>Zou Vermilion hier niet (meer) toe in staat zijn, dan vindt vergoeding plaats uit het Waarborgfonds mijnbouwschade. Omdat deze verplichtingen direct voortvloeien uit de wet, hoeft hierover geen voorschrift te worden opgenomen in dit instemmingsbesluit.</p>
4f	0006	Zienswijze	<p>Indiener maakt zich zorgen over de risico's die dit winningsbesluit in Opeinde-Zuid en Middelburen met zich meebrengt. Indiener is eigenaar van een koopwoning in Drachten. Indiener verwacht dat de gaswinning zal leiden tot grondverzakkingen en/of aardbevingen, met als gevolg schade aan zijn woning, die daardoor in waarde zal verminderen of zelfs onverkoopbaar zal worden. Indiener is het niet eens zijn met onderdeel 5.4 van het ontwerp-instemmingsbesluit gaswinning Opeinde-Zuid en Middelburen, waarin staat dat Vermilion het ontstaan van schade aan gebouwen ten gevolge van bodemdaling door de gaswinning uit het Opeinde-Zuid en Middelburen gasveld zeer klein acht.</p>
		Antwoord	<p>De minister stelt vast dat de kans op significante schade aan gebouwen en openbare infrastructuur door bodembeweging ten gevolge van de gaswinning Opeinde-Zuid en Middelburen zeer klein is. Voor de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b. Indiener heeft niet nader onderbouwd waarom hij het niet eens is met onderdeel 5.4 van het ontwerp-instemmingsbesluit, zodat daarop niet nader kan worden ingegaan.</p>
4g	0007	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat de uitgevoerde risicoanalyse voor het voorkomen Middelburen op twee punten onjuist is. In beide gevallen gaat het om de oppervlaktefactoren. In de eerste plaats is de score</p>

			<p>voor bevolkingsdichtheid te laag; uitgaande van de aangegeven omschrijvingen dient deze 3 te zijn, in plaats van 2. Dezelfde conclusie geldt voor de score aangaande speciale gebouwen en vitale infrastructuur. De bijbehorende kaart geeft meerdere ziekenhuizen aan binnen de geldende zone van 5 km, terwijl er daarnaast sprake is van een aantal energievoorzieningen in de vorm van bovengrondse hoogspanningskabels (door bewoond gebied) met schakelstation en een productie-eenheid voor gaswinning op het bedrijventerrein. In de matrix levert dit voor de volledige Rotliggend gas-kolom een positie op in het grensgebied van Categorie I en II. Daarbij overwegend dat nagenoeg alle gevoelige functies en vrijwel alle woongebieden van Drachten (circa 45.000 inwoners) binnen de zone van 5 km liggen, is indeling in categorie II volledig op zijn plaats.</p>
		<p>Antwoord</p>	<p>Vermilion heeft de seismische risicoanalyse uitgevoerd volgens de daarvoor geldende tijdelijke leidraad. Deze seismische risicoanalyse is getoetst en goed bevonden door SodM en TNO. Voor het berekenen van de SRA wordt voor de aanwezigheid van industriële inrichtingen, speciale gebouwen en vitale infrastructuur en dijken gebruik gemaakt van de risicokaart (https://nederland.risicokaart.nl/), welke een up-to-date en betrouwbaar beeld geeft van de bovengrondse factoren.</p> <p>Voor de bovengrondfactor 'Speciale gebouwen en infrastructuur' kent de minister op basis van het advies van TNO een score van 3 toe, tegen een score van 2 van Vermilion. TNO en de minister onderkennen (evenals indiener) dat zich meerdere ziekenhuizen bevinden in de buffer van 5 km rondom het gasveld. Voor de classificatie van het Middelburen voorkomen maakt dit echter geen verschil. De minister classificeert, op basis van het advies van TNO, het Middelburen voorkomen net als Vermilion in categorie I.</p> <p>Het invullen van de juiste bevolkingsdichtheid maakt onderdeel uit van de seismische risicoanalyse. Met het vaststellen van de bevolkingsdichtheid wordt gekeken naar het gemiddeld aantal inwoners dat boven het gasveld woont. Dat sluit niet uit dat er gebieden boven het gasveld dichter bevolkt zijn dan andere gebieden boven het gasveld. De bevolkingsdichtheid (het aantal inwoners per km²) kan worden bepaald door de oppervlakte van het veld binnen de gemeente waaronder het veld gelegen is in kaart te brengen. Op de bevolkingsdichtheidkaart (CBS Statline)) kan per gemeente de gemiddelde bevolkingsdichtheid worden afgelezen. Op basis van de oppervlakte binnen de verschillende gemeenten kan vervolgens een gewogen gemiddelde voor de bevolkingsdichtheid boven het gasveld worden bepaald, welke geclassificeerd kan worden. Aangezien voorkomen Middelburen slechts in één gemeente (Smallingerland) is gelegen, gaat het hier enkel om de bevolkingsdichtheid van de gemeente Smallingerland. De bevolkingsdichtheid van de gemeente Smallingerland is 473 inw/km². Deze bevolkingsdichtheid in combinatie met de aanwezigheid van wijken bestaande uit flats of appartementencomplexen binnen 5 km rondom het voorkomen leidt tot een waarde 2 voor de bovengrondfactor bevolkingsdichtheid.</p>

			Voor het gasvoorkomen Opeinde-Zuid wordt aan een dergelijke analyse niet toegekomen. De minister ziet geen reden om een aanpassing van de SRA te vragen.
4h	0007	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat zijn woning is gebouwd volgens het Tilt-up systeem van het voormalige bouwbedrijf Noppert. Dit bouwsysteem staat bekend als relatief gevoelig voor trillingen en aardbevingen. Daarbij komt dat de woning relatief hoog is, waarbij het Tilt-up systeem is gebruikt voor 2,5 van de 3 verdiepingen. Dit gegeven vergroot de gevoeligheid van de woning extra. In de directe omgeving staan meer woningen die met dit bouwsysteem gebouwd zijn. De woning ligt tussen de wingebieden Opeinde resp. Middelburen / Opeinde-Zuid in. De woning moet dan ook aangemerkt worden als relatief gevoelig voor bodembewegingen. Daarom verzoekt indiener om de woning toe te voegen aan de selectie van bouwwerken waarbij vooraf een opname wordt uitgevoerd naar de bouwkundige staat.</p>
		Antwoord	<p>De minister kan zich voorstellen dat om eventuele toekomstige schade aan bouwwerken beter te kunnen aantonen, het nodig kan zijn om een opname van de bouwkundige staat voorhanden te hebben. Om die reden is in artikel 2 van het instemmingsbesluit een opname van de bouwkundige staat van een representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken voorgeschreven.</p> <p>Een representatieve selectie houdt in dat een zorgvuldig gekozen selectie van voor bodembeweging gevoelige gebouwen wordt gemaakt. Bij de selectie kan onder andere de leeftijd, de bouwkundige constructie van een bouwwerk evenals de status van gemeentelijk of Rijksmonument een rol spelen. De premisse bij de representativiteit is gelegen in het feit dat na een bodemtrilling, het effect van die trilling op de bouwwerken waar een opname bouwkundige staat heeft plaatsgevonden, in algemene zin ook bruikbaar is voor de bouwwerken in het invloedsgebied waar de opname bouwkundige staat niet voor heeft plaatsgevonden. Voor het vaststellen van de representatieve selectie voor de opname van de bouwkundige staat zal Vermilion, na overleg met de gemeenten, bepalen welke gebouwen geselecteerd worden. De opname van de bouwkundige staat zal uitgevoerd worden door een deskundige derde partij. Vermilion is verantwoordelijk voor de opname van de bouwkundige staat en de kosten die hieraan verbonden zijn. Het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat zal worden ingediend bij de minister. De minister kan niet bij voorbaat toezeggingen doen met betrekking tot de opname van de bouwkundige staat van specifieke bouwwerken.</p>
4i	0008	Zienswijze	<p>In het ontwerp-instemmingsbesluit staat enerzijds dat de minister concludeert dat uit de uitgebrachte adviezen volgt dat de kans op schade aan gebouwen en openbare infrastructuur door bodembeweging verwaarloosbaar is en dat daarom geen maatregelen nodig zijn om schade te voorkomen. Maar anderzijds schrijft de minister wel een bouwkundige opname voor. Indiener ontvangt van de minister graag een gedegen onderbouwing waarom een bouwkundige opname wordt voorgeschreven terwijl erkend wordt dat de kans op schade verwaarloosbaar is, en</p>

			welke criteria de minister hanteert voor het voorschrijven een bouwkundige vooropname.
		Antwoord	<p>Terecht stelt indiener dat de kans op schade aan gebouwen en openbare infrastructuur door bodembeweging ten gevolge van de gaswinning Opeinde-Zuid en Middelburen klein is. Gelet op deze verwachting is er geen inhoudelijke aanleiding tot het voorschrijven van een representatieve opname van de bouwkundige staat.</p> <p>De minister heeft tijdens het Tweede Kamer debat van 4 juli 2017 toegezegd om als uitgangspunt een representatieve opname bouwkundige staat plaats te laten vinden als er nieuwe winningsaanvragen of gewijzigde winningsaanvragen aan de orde zijn. De gaswinning Opeinde-Zuid en Middelburen betreft een gewijzigde winning waarop deze toezegging aan de Tweede Kamer van toepassing is.</p>
4j	0008	Zienswijze	<p>Indiener is van oordeel dat het voorschrijven van het doen van een bouwkundige opname de ongerustheid en het wantrouwen van de omgeving niet oplost als niet tegelijkertijd de schadeafhandeling goed is geregeld, d.w.z. dat een onafhankelijk en deskundig orgaan schadeclaims van burgers - zonder dat Vermilion daarin een rol speelt - afhandelt. Zonder een deskundige en onafhankelijke afhandeling 'aan de achterkant', heeft een opname 'aan de voorkant' niet veel zin. Een landelijk, onafhankelijk en deskundig orgaan zou ook moeten instemmen met het plan van aanpak dat Vermilion opstelt voor de bouwkundige vooropname. Dat zou in het voorschrift in het instemmingsbesluit moeten worden opgenomen.</p> <p>Indiener is van oordeel dat de rol van gemeenten in de bouwkundige opname beperkt moet zijn tot een faciliterende rol, d.w.z. dat de gemeente de benodigde data (WOZ-gegevens) aan Vermilion aanlevert, en dat de gemeente Vermilion informatie ter beschikking stelt die nodig is voor de selectie van de op te nemen gebouwen alvorens Vermilion het plan van aanpak opstelt. De gemeente kan en moet geen rol krijgen in de beoordeling van het plan van aanpak; dat moet naar het oordeel van Vermilion zijn voorbehouden aan het eerder genoemde landelijke, onafhankelijke en deskundig orgaan.</p> <p>In de praktijk blijkt het uitvoeren van een bouwkundige opname vooralsnog – nu nog geen sprake is van veel ervaring daarmee - meer tijd te vergen dan de in het voorschrift opgenomen 12 maanden, mede omdat Vermilion afhankelijk is van derde partijen (medewerking gemeente en omwonenden).</p> <p>Om het vertrouwen van burgers te vergroten, stelt indiener voor in het voorschrift op te nemen dat de selectie van op te nemen bouwwerken en de bouwkundige opname moet worden uitgevoerd door een onafhankelijk, deskundig bureau. De selectie van op te nemen bouwwerken moet op objectieve wijze moet gebeuren, waarbij geselecteerd wordt uit categorieën</p>

			<p>bouwwerken, welke categorieën zijn gebaseerd op een inschatting van de gevoeligheid voor bodembeweging, zodat sprake is van een representatieve selectie.</p>
		Antwoord	<p>Zoals de minister heeft aangegeven in zijn brief van 6 juli 2017 (Tweede Kamer, 2016-2017, 33 529, nr. 377) wil de minister samen met de Tcbb bekijken hoe vorm gegeven kan worden aan een verbeterd protocol voor de afhandeling van schade veroorzaakt door mijnbouw in Nederland dat als richtlijn kan dienen. Het is nog te vroeg om dit voor het instemmingsbesluit Opeinde-Zuid en Middelburen gereed te hebben.</p> <p>De gemeenten waar het gasveld zich binnen bevindt zijn de partijen die het beste overzicht hebben over de verschillende bouwwerken binnen de gemeenten. Om die reden heeft de minister in het voorschrift opgenomen dat het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat na overleg met de gemeenten dient te worden vastgesteld. De gemeenten zullen hierin inderdaad een informerende rol hebben en geen rol als beoordelaar.</p> <p>De minister begrijpt dat er nog geen uitgebreide ervaring is met het toepassen van de opname bouwkundige staat en dat zeker voor het maken van een plan van aanpak voor de eerste opnames meer tijd nodig is, voornamelijk in het afstemmen van het plan van aanpak met derde partijen. De minister is van mening dat het plan van aanpak zorgvuldig dient te worden opgesteld, wat tijd kost, en dat de daadwerkelijke uitvoering van de opname in een kortere tijd bewerkstelligd kan worden. Het plan van aanpak voor de opname bouwkundige staat dient overgelegd te worden aan de minister binnen 6 maanden nadat het instemmingsbesluit in werking is getreden en de opname van de bouwkundige staat dient uitgevoerd te zijn binnen 12 maanden nadat het instemmingsbesluit in werking is getreden.</p> <p>De minister gaat er inderdaad vanuit dat de opname bouwkundige staat wordt uitgevoerd door een deskundige partij, en zal dit duidelijker specificeren in de toelichting in het instemmingsbesluit. In de toelichting is al gespecificeerd dat voor de representatieve selectie onder andere de leeftijd, de bouwkundige constructie van een bouwwerk evenals de status van gemeentelijk of Rijksmonument een rol kan spelen. Voor de gemeente is hierin inderdaad een adviserende taak weggelegd. De minister heeft geen reden om de term selectie verder onder te verdelen in categorieën van bouwwerken, omdat dit het voorschrift te specifiek maakt. De premisse bij de representativiteit is gelegen in het feit dat na een bodemtrilling, het effect van die trilling op de bouwwerken waar een opname bouwkundige staat heeft plaatsgevonden, in algemene zin ook bruikbaar is voor de bouwwerken in het gebied waar de opname bouwkundige staat niet voor heeft plaatsgevonden. Het begrip representatieve opname bouwkundige staat is daarvoor voldoende duidelijk en hoeft niet nader in het besluit te worden geconcretiseerd. De</p>

			<p>minister laat het aan de uitvoerder en het deskundige partij, met het advies van de gemeente, over om een representatieve selectie te maken. Hoe deze selectie gemaakt wordt zal beschreven staan in het plan van aanpak dat aan de minister wordt overlegd.</p> <p>De minister heeft toegezegd om per 1 januari 2018 de bevindingen met betrekking tot de opname bouwkundige staat te evalueren en neemt daarin de rol van de gemeenten en het toetsen van het plan van aanpak voor de opname bouwkundige staat door een deskundige partij en de beschrijving van het gebied mee. Deze evaluatie is nog niet afgerond.</p>
4k	0009	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat Vermilion tijdens een informatiebijeenkomst heeft verteld dat rondom Opeinde-Zuid en Middelburen een volledig andere bodem is dan in Groningen, dat rondom Opeinde-Zuid en Middelburen geen risico bestaat op aardbevingen, dat de situatie in Drachten heel anders is dan in Groningen en dat de bodem hier niet zal dalen of gaat trillen.</p> <p>Als Vermilion een onafhankelijke derde was, als Vermilion geen geld zou verdienen aan deze winning, dan nog zou indiener niet iemand op zijn woord geloven. De belangen zijn hiervoor te groot. Indiener wil de zekerheid op papier hebben.</p> <p>Maar nu TNO rapporteert dat er wel bodemdaling komt, wil indiener de toekenning dat hij volledig schadeloos wordt gesteld, zeker op papier hebben. Over de schadevergoeding, moet ook niet moeilijk worden gedaan zoals dat nu het geval is. Er moet vanuit gegaan worden dat hoogst waarschijnlijk de scheuren, instorten etc. etc., veroorzaakt wordt door de winning. En dat zonder morren de schade wordt vergoed van een bouwbedrijf die indiener zelf uitzoekt. Indiener is bereid om iemand thuis toe te laten. Uiteraard op kosten van degene die verantwoordelijk is. Indiener wenst zelf een bedrijf te zoeken en de opdracht te geven. Dito om het huis van indiener te komen meten, om de huidige staat te bepalen.</p> <p>Vermilion weigerde iets op papier te zetten, wat het wantrouwen van indiener enorm vergrootte. Als er geen risico is, dan komt er ook geen schade en dan is de toekenning ook geen enkel probleem. Dan kost het slechts wat papier.</p> <p>Maar stel dat Vermilion ongelijk heeft, dat indiener wel schade krijgt, dan is de toekenning een enorm grote geruststelling voor indiener als eigenaar van een woning met schade.</p>
		Antwoord	<p>Vermilion heeft in het winningsplan de ondergrond en de effecten van de winning op papier gezet. SodM, Tcbb en TNO hebben de berekeningen van Vermilion geverifieerd en de minister daarover geadviseerd. Zowel Vermilion als SodM en TNO komen tot de conclusie dat de nog te verwachten bodemdaling maximaal 2cm zal zijn als gevolg van de gaswinning uit de voorkomens Opeinde-Zuid en Middelburen. Op basis van het winningsplan en de adviezen daarover is de minister van mening dat de gaswinning kan plaatsvinden. Indiener heeft zorgen over de schade-afhandeling indien deze zich toch onverhoopt zal voordoen. De minister werkt aan een uniforme onafhankelijke schadeafhandeling voor een snelle, efficiënte afhandeling van kleine schades.</p>

			Voor de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b.
4l	0009	Zienswijze	<p>De woning van indiener ligt in of erg nabij het winningsgebied. Indiener heeft gelezen dat er nadelige effecten kunnen zijn voor bodemdaling, bodemtrilling, bodemvervuiling en er een risico is op beving en aanverwante schade. Dit heeft indiener vernomen uit de stukken welke bij de gemeente Smallingerland ter inzage lagen.</p> <p>Indiener is er helemaal niet gerust op en heeft ernstige zorgen dat zijn woning en andere eigendommen hierdoor beschadigd zullen worden. Voor deze schade zal indiener de minister indien deze ontstaat aansprakelijk stellen.</p> <p>Op dit moment verzoekt indiener of zijn woning kan worden opgenomen in de opname van woningen die uitgevoerd gaat worden.</p>
		Antwoord	<p>De minister wil voorop stellen dat de kans op schade ten gevolge van de gaswinning naar verwachting de kans op schade klein is.</p> <p>De minister kan zich voorstellen dat om eventuele toekomstige schade aan bouwwerken beter te kunnen aantonen, het nodig kan zijn om een opname van de bouwkundige staat voorhanden te hebben. Om die reden is in artikel 2 van het instemmingsbesluit een opname van de bouwkundige staat van een representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken voorgeschreven. Voor het vaststellen van de representatieve selectie voor de opname van de bouwkundige staat zal Vermilion, na overleg met de gemeenten, bepalen welke gebouwen geselecteerd worden. De opname van de bouwkundige staat zal uitgevoerd worden door een deskundige derde partij. Vermilion is verantwoordelijk voor de opname van de bouwkundige staat en de kosten die hieraan verbonden zijn. Het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat zal worden ingediend bij de minister. De minister kan niet bij voorbaat toezeggingen doen met betrekking tot de opname van de bouwkundige staat van specifieke bouwwerken.</p> <p>Op basis van het winningsplan en de adviezen daarover is de minister van mening dat de gaswinning kan plaatsvinden. Indiener heeft zorgen over de schade-afhandeling indien deze zich toch onverhoopt zal voordoen. De minister werkt aan een uniforme onafhankelijke schadeafhandeling voor een snelle, efficiënte afhandeling van kleine schades.</p> <p>Voor de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b.</p>
4m	R011	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat Vermilion, een opname naar de bouwkundige staat van een, in overleg met de gemeente vast te stellen, representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige gebouwen uitvoert, gelegen binnen het gebied waar bodembeweging als gevolg van gaswinning zich voor kan doen.</p> <p>Het ministerie heeft dit voorschrift en de rol die de gemeente daarin krijgt niet met de gemeente</p>

			<p>besproken. Indiener ziet de volgende problemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat is representatief?; • Hoe moet het gebied waarbinnen bodembeweging op kan treden worden bepaald?; • Voor het bepalen van het risico op bodembeweging is specifieke kennis en inzicht van de diepe ondergrond noodzakelijk. Deze kennis is bij de gemeente niet beschikbaar/aanwezig; • Welke gebouwen zijn voor bodembeweging gevoelig?; • De gemeente beschikt niet over budget om hiervoor externe ondersteuning in te huren; • Dit voorschrift geeft een niet gepland beslag op de(peronele) capaciteit van de gemeente. <p>Indiener onderschrijft de strekking van het voorschrift. Dat de selectie van gebouwen in overleg met de gemeente vastgesteld moet worden, legt de verantwoording echter teveel bij de gemeente neer. Bij problemen tijdens de winning zullen bewoners van de gemeente geneigd zijn de gemeente verantwoordelijk te stellen, voor iets waar de gemeente geen invloed op heeft. Om die reden wil de gemeente ook geen rol nemen in het opstellen van een selectie van gebouwen waarvan de bouwkundige staat moet worden opgenomen. Indiener vraagt de minister het voorschrift aan te passen en de zinsnede "na overleg met de gemeente vast te stellen" te schrappen.</p>
		Antwoord	<p>De minister wil voorop stellen dat de kans op schade ten gevolge van de gaswinning naar verwachting klein is. Gelet op deze verwachting is er geen inhoudelijke aanleiding tot het voorschrijven van een representatieve opname van de bouwkundige staat. Een opname van een representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken kan bijdragen aan het beter kunnen aantonen of sprake is van schade.</p> <p>De gemeenten waarbinnen het gasveld zich bevindt zijn de partijen die het beste inzicht hebben in (de staat van) de verschillende bouwwerken binnen de gemeenten. Om die reden heeft de minister in het voorschrift opgenomen dat het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat <i>na</i> overleg met de gemeenten door Vermilion dient te worden vastgesteld. De gemeenten zullen een informerende rol hebben en geen rol als beoordelaar. Wel kunnen gemeenten, door de aan Vermilion voorgeschreven verplichting tot het voeren van overleg met de gemeenten, input geven voor de te selecteren bouwwerken, en afspraken maken over de verstrekking van de benodigde WOZ-gegevens en over de communicatie met de omgeving.</p> <p>Voor het vaststellen van de representatieve selectie voor de opname van de bouwkundige staat zal Vermilion, na overleg met de gemeenten, bepalen welke gebouwen geselecteerd worden. De opname van de bouwkundige staat zal uitgevoerd worden door een deskundige derde partij. Vermilion is verantwoordelijk voor de opname van de bouwkundige staat en de kosten die</p>

		<p>hieraan verbonden zijn. Het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat zal worden ingediend bij de minister of dan wel - indien ingesteld (zie het antwoord bij 4b) – het landelijke, onafhankelijke en deskundige schade-afhandelingsorgaan. Indiener verzoekt om in het besluit op te nemen om een onafhankelijke instantie/organisatie in te schakelen welke de nulmeting beoordeeld. Deze zienswijze kan op dit moment niet worden overgenomen, omdat de procedure over de beoordeling nog geëvalueerd wordt.</p> <p>Er is niet voorgeschreven welke bouwwerken bij de opname betrokken worden. Een representatieve selectie houdt in dat een zorgvuldig gekozen selectie van voor bodembeweging gevoelige gebouwen wordt gemaakt. Bij de selectie kan onder andere de leeftijd, de bouwkundige constructie van een bouwwerk evenals de status van gemeentelijk of Rijksmonument een rol spelen. De premisse bij de representativiteit is gelegen in het feit dat na een bodemtrilling, het effect van die trilling op de bouwwerken waar een opname bouwkundige staat heeft plaatsgevonden, in algemene zin ook bruikbaar is voor de bouwwerken in het gebied waar de opname bouwkundige staat niet voor heeft plaatsgevonden. Het begrip representatieve opname is voldoende duidelijk en hoeft niet nader in het besluit te worden geconcretiseerd.</p> <p>De minister gaat er vanuit dat de opname bouwkundige staat wordt uitgevoerd door een deskundige partij, en zal dit duidelijker specificeren in de toelichting in het instemmingsbesluit. De minister heeft geen reden om de term selectie verder onder te verdelen in categorieën van bouwwerken, omdat dit het voorschrift te specifiek maakt. De minister laat het aan de uitvoerder en het deskundige partij, met het advies van de gemeente, over om een representatieve selectie te maken. Hoe deze selectie gemaakt wordt zal beschreven staan in het plan van aanpak dat aan de minister wordt overlegd.</p> <p>Het opnamegebied is in het voorschrift bewust omschreven als het gebied waar bodembeweging zich voor kan doen als gevolg van de gaswinning. Het is niet mogelijk om de algemene duiding van de invloedssfeer van de bodembeweging op basis van de SRA te specificeren in een voorschrift, aangezien de bovengrondse en ondergrondse factoren verschillend zijn voor elk gasveld. De minister laat het aan de uitvoerder en het deskundige partijen de uitkomst van overleg met de gemeenten, over om het gebied te beschrijven in het plan van aanpak.</p> <p>De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling) heeft in de uitspraak over de gaswinning bij Oppenhuizen geoordeeld over het in dat instemmingsbesluit opgenomen voorschrift over de nulmeting aan gebouwen (19 april 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1096, r.o.15 e.v.). De Afdeling oordeelde dat weliswaar in de uitvoering nader</p>
--	--	--

			diende te worden gezien op welke wijze en aan welke gebouwen de opname diende te worden verricht, maar dat de aan Vermilion opgelegde verplichting wat betreft het te behalen resultaat duidelijk was. De Afdeling achtte van belang dat indien na uitvoering blijkt dat de opname niet representatief is daartegen handhavend kan worden opgetreden, zodat een goede naleving van het voorschrift is gewaarborgd.
4n	0010	Zienswijze	Indiener is er helemaal niet gerust op en heeft ernstige zorgen dat zijn woning en andere eigendommen hierdoor beschadigd zullen worden. Voor deze schade zal indiener de minister indien deze ontstaat aansprakelijk stellen.
		Antwoord	Zoals uit het instemmingsbesluit blijkt, beoordeelt de minister de kans op schade klein. De Tcbb verkent momenteel op verzoek van de minister de optie om voor heel Nederland (met uitzondering van Groningen) te komen tot een generieke, landelijke aanpak voor een onafhankelijke afhandeling van mijnbouwschade, tegen de achtergrond van het schadeprotocol Groningen. Een dergelijk schadeprotocol is te zijner tijd ook van toepassing op Opeinde-Zuid en Middelburen.
4o	0010	Zienswijze	Indiener vraagt of zijn woning kan worden opgenomen in de bouwkundige opname van woningen die uitgevoerd gaat worden.
		Antwoord	Een representatieve selectie houdt in dat een zorgvuldig gekozen selectie van voor bodembeweging gevoelige gebouwen wordt gemaakt. Bij de selectie kan onder andere de leeftijd, de bouwkundige constructie van een bouwwerk evenals de status van gemeentelijk of Rijksmonument een rol spelen. De premisse bij de representativiteit is gelegen in het feit dat na een bodemtrilling, het effect van die trilling op de bouwwerken waar een opname bouwkundige staat heeft plaatsgevonden, in algemene zin ook bruikbaar is voor de bouwwerken in het invloedsgebied waar de opname bouwkundige staat niet voor heeft plaatsgevonden. De minister kan daarom niet bij voorbaat toezeggingen doen met betrekking tot de opname van de bouwkundige staat van specifieke bouwwerken.
		Conclusie	Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de termijn voor het overleggen van een plan van aanpak voor het uitvoeren van een opname van de bouwkundige staat aan de minister aangepast naar 6 maanden nadat het instemmingsbesluit onherroepelijk is geworden. De minister is van mening dat deze aanpassing, leidt tot een duidelijk startpunt en een redelijke termijn van de uitvoering van de bouwkundige opnames en zorgt er tevens voor dat de gemeente de benodigde gegevens vlot moet verstrekken. De opgenomen termijn acht de minister realistisch. De minister benadrukt in het voorschrift dat de bouwkundige opname moet worden uitgevoerd door een deskundige partij. Voor het overige geven bovenstaande zienswijzen over schade door bodembewegingen geen aanleiding om het instemmingsbesluit Opeinde-Zuid en Middelburen te wijzigen.

5			<i>Overig</i>
5a	0001	Zienswijze	Indiener stelt dat zowel de plaatselijke bevolking, de lokale politiek, als de provincie zich in meerderheid tegen een gaswinning in Opeinde-Zuid en Middelburen uitspreken. Als deze meningen worden genegeerd, zal dat ernstige gevolgen hebben voor het toch al ernstig geschonden vertrouwen in het landelijke bestuur.
		Antwoord	De minister heeft begrip voor regionale belangen. De minister heeft het winningsplan beoordeeld op de gronden zoals genoemd in art. 36 lid 1 van de Mijnbouwwet: a. indien het in het winningsplan aangeduide gebied door Onze Minister niet geschikt wordt geacht voor de in het winningsplan vermelde activiteit om reden van het belang van de veiligheid voor omwonenden of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan, b. in het belang van het planmatig gebruik of beheer van delfstoffen, aardwarmte, andere natuurlijke rijkdommen, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen, c. indien nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan, of d. indien nadelige gevolgen voor de natuur worden veroorzaakt. Uitsluitend die zienswijzen die relevant zijn voor de beoordeling van een winningsplan aan de hand van deze in de Mbw opgenomen gronden, kunnen eventueel leiden tot voorschriften aan het besluit. Deze zienswijze ziet op de opinie van de lokale bevolking. Vergunningverlening vindt echter niet plaats op grond van meningen, maar op grond van een wettelijke toets. Deze zienswijze leidt dan ook niet tot het opnemen van een voorschrift in het besluit.
5b	0002	Zienswijze	Indiener stelt dat om draagvlak te krijgen in de samenleving voor het nut en de noodzaak van de winning, alle betrokkenen 100% transparantie naar de burgers toe moeten leveren, wat nu zeker nog niet het geval is.
		Antwoord	Met de wijziging van de Mijnbouwwet op 1 januari 2017 is een impuls gegeven aan een zorgvuldige en publieksvriendelijke procedure op winningsplannen, zodat burger gedegen, consistent en transparant worden geïnformeerd. Gedurende de procedure heeft de minister zowel de aanvraag als de adviezen gedeeld en is er aandacht besteed aan het voor een groot publiek begrijpelijk maken van deze teksten. Ook is een nadere toelichting op het winningsplan en het ontwerpbesluit gegeven tijdens de informatiebijeenkomst op 16 mei 2018 in Drachten tijdens de periode van terinzagelegging van het ontwerpbesluit. De minister betreurt het dat deze inspanning niet door indiener is herkend. De minister heeft de decentrale overheden om advies gevraagd op het winningsplan en deze adviezen betrokken bij het instemmingsbesluit. Ten behoeve van de advisering door de decentrale overheden is op 10 juli 2017 door de minister een informatiebijeenkomst georganiseerd over het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen. De

			<p>minister is van mening dat de decentrale overheden bij het besluit zijn betrokken.</p> <p>De minister hecht belang aan de op 7 september 2017 vanuit de koepelorganisatie van Nederlandse gasproducenten (NOGEPa), waar ook Vermilion bij is aangesloten, uitgebrachte "Gedragscode gaswinning kleine velden" waarin hoofdstuk 5 afspraken bevat over goede, open en transparante communicatie en contact met de omgeving.</p>
5c	0002	Zienswijze	<p>Indiener heeft schade aan zijn 20-jarige huis ten gevolge van het seismologische onderzoek van najaar 2017 uitgevoerd door Vermilion. Deze schade is gemeld zowel bij Vermilion als bij mijn opstalverzekering.</p>
		Antwoord	<p>Vermilion heeft seismisch onderzoek uitgevoerd in (onder andere) de gemeenten Smallingerland . De minister begrijpt de zorgen naar aanleiding van gevolgen daarvan. Dit seismisch onderzoek en de gevolgen daarvan maken geen onderdeel uit van deze procedure.</p> <p>Als een oorzakelijk verband tussen de schade en de werkzaamheden van Vermilion wordt vastgesteld, dan moet Vermilion deze schade vergoeden. Omdat deze verplichtingen direct voortvloeien uit de wet, hoeft hierover geen voorschrift te worden opgenomen in dit instemmingsbesluit.</p>
5d	0003	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat de wijze waarop door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over de betreffende gaswinningsplannen wordt gecommuniceerd verwarrend is. Dit betreft in het bijzonder de naamgeving van de projecten en het gebruikte kaartmateriaal. Het gaswinningsproject heet 'Opeinde-Zuid en Middelburen', suggererend dat het hier gaswinning betreft rond het dorpje Opeinde en het buurtschap Middelburen. Bestudering van de stukken leert dat de gasvelden voor een belangrijk deel onder de stad Drachten liggen en dat zich boven de gasvelden vele duizenden woningen bevinden. Het zou communicatief beter zijn en van meer begrip voor de burger getuigen om het woord 'Drachten' in de communicatie te gebruiken. Het kaartmateriaal zoals dat onder meer in de huis-aan-huisbladen van Smallingerland is opgenomen, is van een dusdanig slechte kwaliteit dat zelfs de naam 'Drachten' niet leesbaar is. Het mag duidelijk zijn dat daarmee de helderheid van de boodschap niet wordt bevorderd.</p>
		Antwoord	<p>De minister hanteert de naamgeving van gasvelden zoals deze destijds bij ontdekken zijn benoemd. Gasvelden zijn groter dan de mijnbouwlocatie waar de installatie staat om het gas te produceren. Hierdoor kan het voorkomen dat de naamgeving van een gasveld niet overeenkomt met de topografische ligging van de gelijknamige plaatsen. Dit is de reden dat de minister kaartmateriaal in de kennisgeving heeft opgenomen om de ligging van de voorkomens aan te duiden. Bovendien noemt de minister dat het gasveld is gelegen in de gemeente Smallingerland. Mogelijk was door de afdrukkwaliteit in huis aan huis bladen niet alle plaatsnamen duidelijk leesbaar, toch was de ligging van de gasvelden voldoende duidelijk. Bovendien is de kaart tevens</p>

			gepubliceerd in de Staatscourant en op www.nlog.nl (waar de gemeente Smallingerland in een nieuwsbericht van 30 april 2018 naar verwijst).
5e	0004, 0005	Zienswijze	Indiener stelt dat Vermilion het niet zo nauw neemt met de Nederlandse wet- en regelgeving. Zo is begin 2017 de gaswinning van een derde nieuwe put bij Langezwaag al gestart zonder toestemming van de minister. Tevens werd begin 2017 een omgevingsvergunning van Vermilion voor winning in het Drentse Wapse door een rechter vernietigd. Vermilion ging door met winning en wilde die zelfs flink opvoeren. In beide gevallen was een dwangsom van het SodM van €1 per m ³ nodig om Vermilion te laten stoppen met produceren. SodM is ook begonnen met een onderzoek of Vermilion zich wel aan de wet heeft gehouden bij de twee andere gasputten bij Langezwaag.
		Antwoord	De (beroeps)procedures waar indiener naar verwijst hebben betrekking op andere winningsplannen en kunnen los gezien worden van het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen. SodM is als toezichthouder verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de voorschriften uit het winningsplan en de wet- en regelgeving. De minister merkt met betrekking tot de winning in het Drentse Wapse het volgende op. De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 7 maart 2018 (ECLI:NL:RVS:2018:758) geoordeeld dat de Rechtbank Noord-Nederland de omgevingsvergunning van Vermilion voor winning in het Drentse Wapse/Diever ten onrechte heeft vernietigd, en geoordeeld dat de gaswinning van het gasveld Diever doorgang kan vinden. De minister herkent daarom de opmerking dat Vermilion het niet zo nauw neemt met de Nederlandse wet- en regelgeving niet.
5f	0004, 0005	Zienswijze	Indiener stelt dat extra toezicht door SodM noodzakelijk is. Dit om de belangen van de omwonenden te behartigen, risico's te vermijden en om te controleren of Vermilion zich aan de wet blijft houden.
		Antwoord	SodM is de onafhankelijke toezichthoudende instantie, die toeziet op het naleven van de wet- en regelgeving voor mijnbouw gerelateerde projecten. De toezichthouder oordeelt of er aan alle wettelijke regels en voorschriften wordt voldaan en, indien er niet aan wordt voldaan, of er handhavend opgetreden moet worden. Vergunningverlening en het houden van toezicht zijn strikt gescheiden. Het is aan SodM om te beoordelen op welke wijze zij toezicht houdt.
5g	0004, 0005	Zienswijze	Indiener stelt dat in ongeveer 30 jaren niemand is geïnformeerd over de omvang van de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen en over de hoeveelheden gas die hieruit gewonnen zijn. Vermilion, en de minister hebben hierin volgens indiener verzaakt. Door actualisering van een bestaande omgevingsvergunning moet de burger daar blijkbaar zelf achter zien te komen. Een bericht in de Staatscourant en één voorlichtingsavond is gezien mogelijke ingrijpende gevolgen niet meer toereikend. Veel informatie is voor de gemiddelde Nederlander niet te volgen of niet

			<p>volledig. Mogelijke schade van de (huidige) winning is helemaal nog niet in beeld gebracht. Zo weten bewoners nu niet dat zij boven een gaswinningsgebied wonen, en dat scheuren in gevels of veranderingen in afwatering (bij zeer zware regenval) het gevolg van gaswinning kunnen zijn. Tevens kan een huis omdat het nu eenmaal boven een gaswinningsgebied staat, aanzienlijk dalen in waarde. Hoe schade afgehandeld gaat worden, dient eveneens duidelijk aangegeven te worden.</p>
		Antwoord	<p>De minister is het er mee eens dat de communicatie over de gaswinning naar belanghebbenden in het verleden duidelijker kon. Met de wijziging van de Mijnbouwwet op 1 januari 2017 is een impuls gegeven aan een zorgvuldige en publieksvriendelijke procedure op winningsplannen, zodat burgers gedegen, consistent en transparant worden geïnformeerd. Gedurende de procedure heeft de minister zowel de aanvraag als de adviezen gedeeld en is er aandacht besteed aan het voor een groot publiek begrijpelijk maken van deze teksten. Ook is een nadere toelichting op het winningsplan en het ontwerpbesluit gegeven tijdens de informatiebijeenkomsten op 16 mei 2018 in Drachten tijdens de periode van terinzagelegging van het ontwerpbesluit. De minister betreurt het dat deze inspanningen niet door indiener worden herkend.</p> <p>De minister merkt op dat de ligging van de gasvelden en de hoeveelheden gas die hieruit is gewonnen te raadplegen zijn op www.nlog.nl. De minister realiseert zich dat deze documenten van technische aard zijn en dat ze voor een breed publiek moeilijk te lezen zijn. Vermilion heeft in het winningsplan een publieksvriendelijke samenvatting opgenomen. De minister stelt dat geen schadegevallen bekend zijn als gevolg van bodembewegingen als gevolg van de gaswinning in Opeinde –Zuid en Middelburen.</p> <p>Voor de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b.</p>
5h	0007	Zienswijze	<p>Het winningsplan wordt volgens de indiener gepresenteerd als een actualisatie van het winningsplan van 2008. Zo is het echter niet ingevuld; de relatie met het winningsplan van 2008 wordt niet zichtbaar gemaakt. Dit werkt versluitend; er blijkt bijvoorbeeld niet uit dat er voor Opeinde-Zuid een verlenging van de winningstermijn wordt beoogd met 11 jaar. Ook wordt niet duidelijk welke wijziging er optreedt in de te winnen hoeveelheid voor dit wingebed, ten opzichte van het winningsplan van 2008. Daardoor is het voorliggende winningsplan ondeugdelijk en is het geen goede basis voor besluitvorming.</p>
		Antwoord	<p>De termen actualisatie en wijziging worden door elkaar gebruikt. De Mijnbouwwet kent tot nu toe in relatie tot winningsplannen enkel de term wijziging. Het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen is een wijziging welke conform artikel 34 van de Mijnbouwwet voorbereid is conform afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en de adviseurs hebben advies uitgebracht over een instemming met de wijziging van het winningsplan. De minister heeft de wijziging van het winningsplan beoordeeld op de gronden zoals genoemd in art. 36 lid 1 van de Mijnbouwwet:</p>

			<p>a. indien het in het winningsplan aangeduide gebied door Onze Minister niet geschikt wordt geacht voor de in het winningsplan vermelde activiteit om reden van het belang van de veiligheid voor omwonenden of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan,</p> <p>b. in het belang van het planmatig gebruik of beheer van delfstoffen, aardwarmte, andere natuurlijke rijkdommen, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen,</p> <p>c. indien nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan, of</p> <p>d. indien nadelige gevolgen voor de natuur worden veroorzaakt.</p> <p>. Vermilion heeft het winningsplan ingediend als actualisatie van het bestaande winningsplan. De reden van het actualiseren van het bestaande winningsplan is dat Vermilion voornemens is verder te produceren uit het Middelburen aardgasvoorkomen. Dit zal gebeuren via de put MBN-01 en uit de Ten Boer sub-formatie van het Rotliegend. Tevens wordt in de actualisatie de productieverwachting voor het Opeinde-Zuid voorkomen bijgewerkt ten opzichte van de versie uit 2008. Deze actualisatie van het winningsplan is integraal getoetst, integraal over geadviseerd, integraal beoordeeld en mee ingestemd.</p>
5i	0007	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat de rijksoverheid het wenselijk acht om alle aardgas uit de Nederlandse bodem te winnen die veilig gewonnen kan worden, daarbij verwijzend naar het verwachte langdurige proces van de transitie naar duurzaamheid. Indiener stelt dat de rijksoverheid hierbij lichtvaardig en slordig omgaat met de beoordeling van het winningsplan en de daarin opgenomen risicoanalyse. De vraag of hier veilig gewonnen kan worden, staat dan ook nog volledig open.</p>
		Antwoord	<p>De voorkomens Opeinde-Zuid en Middelburen zijn kleine gasvelden in Nederland. In de brief van 30 mei 2018 aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 469) met betrekking tot gaswinning uit de kleine velden en energietransitie legt het kabinet de prioriteit bij een zo snel mogelijke transitie naar duurzame energie. Zolang dat nodig is om tegemoet te komen aan de (afnemende) Nederlandse aardgasvraag, wil het kabinet het aardgas uit de kleine velden winnen, waar en voor zover dit veilig kan. In de brief sluit het Kabinet aan bij het Energierapport 2015 en de Energieagenda van december 2016, waarin de 'lange termijn'-visie ten aanzien van de Nederlandse brandstofmix, inclusief de transitie naar een duurzame energievoorziening, is uiteengezet. Het in productie brengen van hernieuwbare energiebronnen maakt daar nadrukkelijk onderdeel van uit. Echter, aardgas speelt (als efficiënte energiedrager) komende decennia nog een essentiële rol in de Nederlandse energievoorziening. Om bij te dragen aan deze doelstelling is het dus ook noodzakelijk om de bestaande (kleine) gasvelden volgens planmatig gebruik en beheer te winnen.</p> <p>De minister toetst een winningsplan op onder andere de veiligheid voor burgers en infrastructurele werken door de gevolgen van bodemdaling en bodemtrillingen te onderzoeken.</p>

			Hiervoor wordt altijd naar het maximale effect getoetst (verwachting plus de onzekerheid).
5j	0007	Zienswijze	Met de gemeentelijke overheid is indiener nagenoeg 4 jaar in overleg geweest, over zijn initiatief om zijn woning vergaand en tegen hoge kosten te verduurzamen en toekomstbestendig te maken. Door strikt vast te houden aan 'redelijke eisen van welstand', onthoudt de gemeente het uitzicht op een doordacht, haalbaar en redelijk verduurzamingsproject voor zijn woning en confronteert indiener daardoor met zeer 'onredelijke eisen van duurzaamheid'.
		Antwoord	Omdat deze zienswijze de decentrale overheden betreft, neemt de minister de zienswijze voor kennisgeving aan.
5k	0009	Zienswijze	Indiener stelt dat er veel bekend is van de negatieve gevolgen van gaswinning en dergelijke. Andere nadelen zullen in de loop van de jaren wel blijken. Er moet overgestapt worden van fossiele brandstoffen op natuurlijke energiebronnen. Waarom dan tijd/geld steken in fossiele brandstoffen? Waarom niet tijd en geld investeren in zonne-energie en dergelijke? Het dak van indiener is goed gesitueerd voor zonne-energie. Indiener zelf is een klein verbruiker en is de investering te hoog om hier financieel voordeel uit te halen. Voor een kleine vergoeding, wil indiener haar dak wel verhuren voor een zonne-energie installatie.
		Antwoord	In de brief van 30 mei 2018 aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 469) met betrekking tot gaswinning uit de kleine velden en energietransitie legt het kabinet de prioriteit bij een zo snel mogelijke transitie naar duurzame energie. Zolang dat nodig is om tegemoet te komen aan de (afnemende) Nederlandse aardgasvraag, wil het kabinet het aardgas uit de kleine velden winnen, waar en voor zover dit veilig kan. In het Energierapport 2015 en de Energieagenda van december 2016 is de 'lange termijn'-visie ten aanzien van de Nederlandse brandstofmix, inclusief de transitie naar een duurzame energievoorziening, uiteengezet. Het in productie brengen van hernieuwbare energiebronnen maakt daar nadrukkelijk onderdeel van uit. Hoewel in de gebouwde omgeving stevig ingezet wordt op een geleidelijke afname van het gebruik van aardgas, speelt aardgas (als efficiënte energiedrager) komende decennia nog een essentiële rol in de Nederlandse energievoorziening. Op dit moment is de Nederlandse energievoorziening nog voor meer dan 90% afhankelijk van fossiele brandstoffen (olie, gas, steenkool), waarbij aardgas voorziet in ruwweg 40% van onze primaire energiebehoefte. Van de fossiele brandstoffen is aardgas de brandstof met de minste CO ₂ -uitstoot en dus het minst belastend voor het klimaat. In de transitie naar duurzaam is aardgas - voor de industrie, voor het verwarmen van een groot deel van de huizen en voor het in stand houden van een betrouwbare elektriciteitsvoorziening - de komende decennia nog steeds nodig. Wanneer aardgas veilig kan worden gewonnen is het wenselijk dit uit de Nederlandse bodem te winnen. Nederland is dan minder afhankelijk van gasimport en de schonere winning in Nederland beperkt ook de met de

			winning samenhangende mondiale uitstoot van CO ₂ .
		Conclusie	Bovenstaande zienswijzen geven geen aanleiding om het instemmingsbesluit Opeinde-Zuid en Middelburen te wijzigen.